

BEHEERFICHE POELEN ONDERHOUDEN/ UITSCHIPPEN

Door Viktor, Robin en Lore

INLEIDING

Poelen zijn zeer interessant tijdens excursies en ook gewoon leuk. Deze poelen hebben regelmatig eens een groot onderhoud nodig. Hoe je hieraan start, vind je hier!

WAT IS HET NUT VAN POELN ONDERHOUDEN?

Een poel is een meestal door de mens uitgegraven waterpartij in een grasland. Historisch gezien kwam dit er vaak met als doel om vee te kunnen laten drinken. Poelen zijn dan ook meestal klein en niet diep.

In en rond de poel leven veel specifieke dieren en planten. Veel diersoorten, waaronder amfibieën en libellen, zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van stilstaand water. Voor zwaluwen en vleermuizen zijn poelen dan weer een belangrijke voedselbron.

Een poel moet onderhouden worden: anders gaan bepaalde planten snel overwoekeren en kan de poel verlanden doordat modder en ander organisch materiaal opstapelt. Door dit te verwijderen, blijft de poel open en bestaan.

HOE DOE JE DAT, EEN POEL ONDERHOUDEN?

Ga in het water om met een riek dode planten uit de poel te scheppen of te slepen. Andere planten, zoals lisdodde's, worden het best met de hand uitgetrokken.

Het kan ook zijn dat jullie de poel verder zouden moeten 'afwerken'/ uitdiepen. Hierbij moeten jullie letten dat de oevers zo schuin mogelijk aangelegd zijn.

Begin steeds in één hoek of deel van de poel zodat de amfibieën de tijd hebben om naar een veilige plek te geraken. Als het eerste deel afgewerkt is kun je naar het volgende deel gaan en als de poel gedaan is nog eens na stappen om de laatste resten weg te werken.

Nog enkele tips: Start in het diepe deel van de poel en werk naar de oevers toe om zo veel mogelijk planten/exoten uit de poel te krijgen. Maak een ketting van JNM'ers om de planten die in het diepere deel weg te krijgen. Of laat de planten die kunnen drijven bijeen om dan als de hoop/drijfslaag groot genoeg is naar de kant te duwen met je handen of een lange tak.

Eens de poel uitgekuist is, moeten al de plantenresten en modder nog opgeruimd worden. De eigenaar van de poel kan je vertellen waar dit moet liggen. Het best ligt dit zo ver mogelijk weg, zodat de plant/voedingsstoffen niet weer in de poel belanden en opnieuw beginnen te groeien. Indien er zeldzame planten staan, kan het wel zijn dat jullie gevraagd wordt om bepaalde planten nog even te laten liggen.

WAT KUNNEN DE LEDEN DOEN?

Ini's en gewone leden kunnen alles doen wat hierboven staat. Voor piepers kan het wel wat gevaarlijk zijn: je bent op een gladde en natte ondergrond met riekken aan het werken. Piepers krijgen het ook sneller koud. Daarom is het het veiligst om de piepers naast te poel of op de rand van de poel te laten weren, maar dit is natuurlijk minder leuk.

WAT MOET DE BEGELEIDING DOEN? HOEVEEL BEGELEIDING IS ER NODIG?

Mee werken, coördineren, letten op de veiligheid & onderkoelingsgehalte en goed luisteren naar de instructies van de terreinbeheerder (bv: bepaalde planten die niet verwijderd mogen worden en deze dan goed in het oog houden), We schatten in dat er toch zeker 1 leider per 5 leden nodig is. Zo kan je alles coördineren en ook inzetten op de motivatie.

WELK MATERIAAL IS NODIG?

- Haakse riek: hiermee kan je zowel de planten uit het water trekken als de planten opscheppen
- Schop en spade om planten los te maken in de poel
- Landhak: om grote kluwen lisdodde weg te krijgen. Niet te diep hakken om de bodem niet te verstoren.
- Waadpak (niet per se vereist, maar handig)
- Laarzen of waterdichte schoenen!
- Rijf: om de plant resten die achter gebleven zijn bijeen te rijven
- Zeil/ draagberries om het materiaal af te voeren en op te ruimen.
- Handschoenen die tegen water kunnen
- Ook droge kledij voor nadien of als het te koud wordt

WAT VOOR LOCATIE IS ER NODIG?

Het belangrijkste is dat je een poel hebt die aan onderhoud toe is en waar je toestemming voor gekregen hebt.

Poelen liggen best op een plek waar er veel licht aan kan en zodat er geen bladeren in vallen. Als dit toch niet zo is, kan je daar eens tips over geven en je deelnemers warm maken om zelf een poel aan te leggen.

foto: Viktor Vrancken

WELKE VOORBEREIDING IS NODIG?

Eerst en vooral zorg je voor een locatie, eventueel door contact op te nemen met Natuurpunt of Regionaal Landschap. Waarschijnlijk hebben zij heel wat materiaal dat je kan gebruiken tijdens de activiteit.

Voorzie naast beheermateriaal ook tussendoortjes (zoals de beheerkoek), water en eventueel wat extra pulls of handschoenen voor al mensen het te koud hebben.

WAT ZIJN DE GEVAREN?

Het kan zeer koud worden als je in de herfst uren in water aan het ploeteren bent. Let er dus op dat niemand onderkoeld geraakt.

Als je met piepers, of gewoon iedereen die een beetje lomp is, aan het werken ben in en rond een poel, ben je best extra waakzaam. Je bent op een gladde en natte ondergrond bezig, met best wel gevaarlijk materiaal (rieken en landhakken) en vaak dicht op elkaar. Eens uitschuiven, kan dus zeer gevaarlijke gevolgen hebben.

Je kan in het slijk vastzitten en zo je laarzen kwijt geraken.

Let ook op dat niemand met een riek (per ongeluk, uiteraard) prikt in een mede-JNM'er.

WANNEER DOEN WE DIT HET BEST?

Half augustus tot half oktober is het beste moment. Dan zijn de meeste planten uitgezaaid en het voortplantingsseizoen van de amfibieën is dan al voorbij.

HOELANG DUURT DIT?

Dit hangt natuurlijk af van hoe groot de poel is, maar we raden aan om hier maar 1 namiddag voor uit te rekenen. Zeker als het koud is, is dat al meer dan genoeg. Als het warm is, is dat natuurlijk een leuke en verfrissende activiteit en kan je het langer doen.

HOE HOU JE DE MOTIVATIE ERIN?

De poel is toch al een beetje verstoord, dus een beetje spelen kan geen kwaad. Let wel dat je weg blijft van de planten die je wel moet laten staan en dat er een rustige plek overblijft waar amfibieën kunnen blijven schuilen.

Organiseer een wedstrijd: om ter grootste hoop modder in de container.

Je kan een moddergevecht houden of met modder spelen (niet in de poel zelf), maar dit moet waarschijnlijk wel opgeruimd worden achteraf.

Zeker als het koud is: broekzakspelletjes voorzien die de mensen doen bewegen en opwarmen.

WAT ZIJN POTENTIËLE VERVOLGACTIVITEITEN?

Hier natuurstudie doen in de lente. Specifieker kan je de waterkwaliteit onderzoeken op basis van de BBI (Belgische Biotische Index). Je vangt een uur lang alles wat je ziet en die soorten determineer je. Op basis van de soorten die je gevonden hebt, kan je bekijken wat de kwaliteit van het water is. Tabel voor de waterkwaliteit

CONTACTPERSONEN

Je lokale Natuurpuntafdeling/NP in de buurt van de kampplaats/Andere terreinbeheerder zoals Regionaal landschap of ANB. Zij weten in welk gebied je kan helpen en kunnen je normaal ook helpen met materiaal en de voorbereiding.

Bwg@jnm.be (de BeheerWerkGroep van JNM) voor al je vragen. Ze kunnen mee zoeken naar een goed gebied in je buurt en je in contact brengen met de terreinbeheerder.

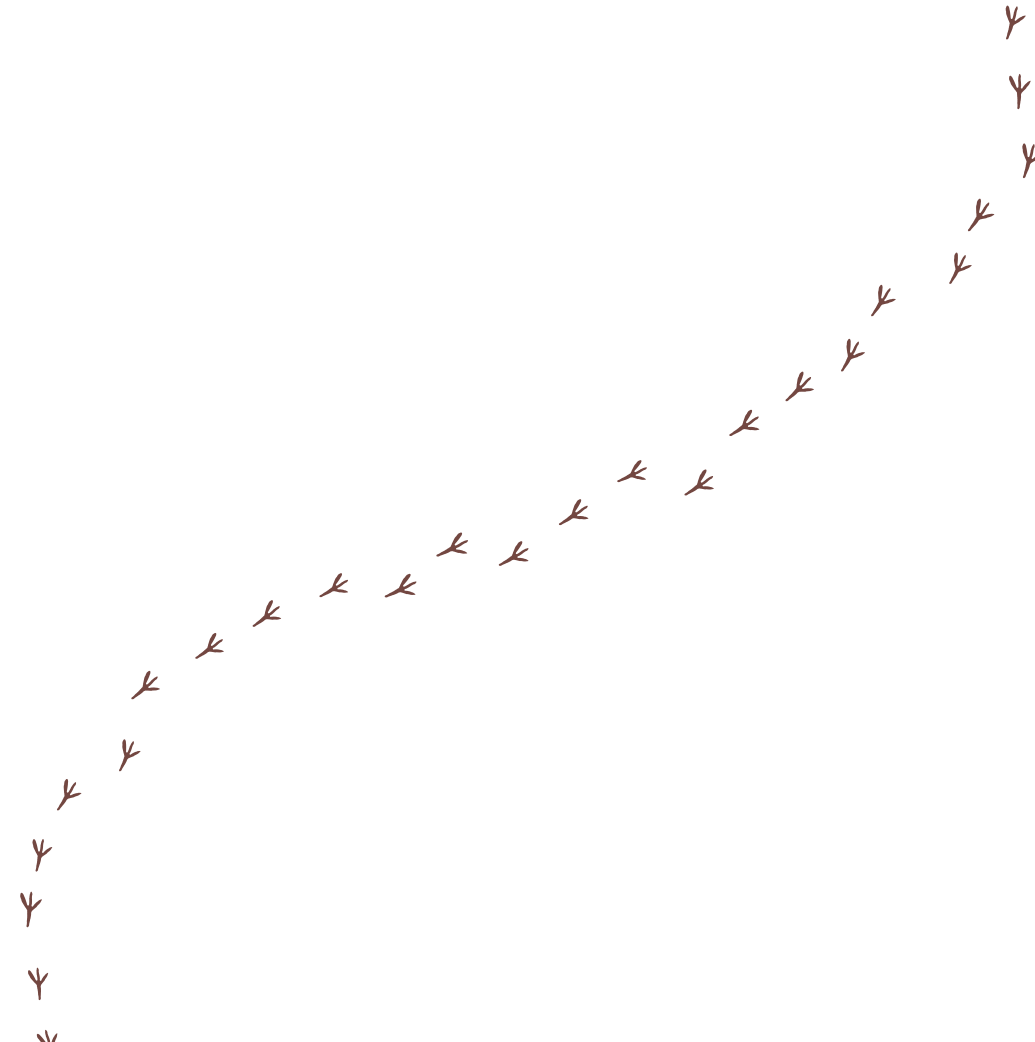

foto: Mathias Eggermond

